

Konkurentsiameti 16.08.2012 otsuse eelnõu AS EMT, Elisa Eesti AS, Tele2 Eesti AS ja ProGroup Holding OÜ tunnistamine märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks konkreetnes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul

Lisa 2

Otsuse kavandi riigisisel konsulteerimisel esitatud arvamuste ja vastulausete arvestamise/mittearvestamise põhjendused

1. RIIGISISESE KONSULTEERIMISE KÄIK	1
2. TURU PIIRITLEMINE	2
2.1. Virtuaalsete mobiiltelefoniteenuste osutajate (MVNO-de) kaasamata jätmise mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu koosseisu.	2
2.2. Top Connecti mobiiltelefoniteenus	4
2.3. Top Connecti majanduslik kontroll kõne lõpetamise teenuse üle	5
2.4. Top Connecti tehniline kontroll kõne lõpetamise teenuse üle.....	6
2.5. Top Connecti klientide rändlusteenuse kasutamine	8
3. KOHUSTUSTE KEHTESTAMINE.....	8
3.1. Sideettevõtjatele kehtestatavate kohustuste motivatsioon.....	8
3.2. Hinnakohustused.....	10
3.2.1. Kehtestatavate hinnakohustuste mõju investeeringutele	10
3.2.2. Tele2 kõne lõpetamise kulused katva hinna arvutuskäik	13
3.2.3. Hinnakohustuste kehtestamisel väljavalitud võrdlusriigid ei ole Eestiga objektiivselt võrreldavad.	14
3.2.4. Hinnakohustuste kehtestamiseks läbiviidud analüüsis on Elisa andmete töötlemisel tehtud vigasid.....	16
3.2.5. Kõne lõpetamise osutamisest tuleneva häälkõne lõpetamise liikluse mõju	17

1. RIIGISISESE KONSULTEERIMISE KÄIK

Kooskõlas elektroonilise side seaduse¹ (*edaspidi* ESS) §-ga 47 toimus mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamise otsuse kavandi riigisisene konsulteerimine 06. juunist 2012 kuni 06. juulini 2012.

Konkurentsiamet esitas otsuse kavandi riigisisel konsulteerimisel otsuse kavandi kohta järgmised küsimused:

1. Kas nõustute konkreetses mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu piiritlemise kohta tehtud järeldustega?
2. Kas nõustute turuanalüüsi järeldustega ettevõtja märkimisväärse turujõu kohta? Kas kriteeriumid, millele tuginedes Konkurentsiamet järeldab ettevõtjate märkimisväärse turujõu esinemist, on Teie hinnangul asjakohased ning kas Teie hinnangul on Konkurentsiamet asjaolusid õigesti hinnanud?
3. Kas konkurentsiprobleemide kirjeldus piiritletud sideturul on täielik ning õiglane? Kas mõni oluline aspekt on jäänud kajastamata?

¹ RT I, 29.12.2011, 214

4. Kohustuste efektiivsus ja põhjendatus: Kas regulatiivse sekkumise maht ja viis on põhjendatud? Kas iga kavandatav kohustus on Teie hinnangul seatud eesmärgi suhtes proportsionaalne? Kas kohustuste maht ja täpsusaste on piisav? Kas kavandatavad kohustused tervikuna suudavad kõrvaldada ettevõtja märkimisväärse turujõu ärakasutamise ohu ning tuvastatud konkurentsiprobleemide mõju või seda vähemalt vähendada? Kas kavandatavad kohustused on efektiivsed?
5. Kas otsuse kavandi mõni osa jääb ebaselgeks? Kas te leiate, et kavandatavad kohustused on adekvaatselt motiveeritud? Missuguses osas peaks Konkurentsiamet kohustusi detailsemalt kirjeldama?
6. Muud seisukohad ja ettepanekud.

Riigisisese konsulteerimise käigus esitasid vastulause sideettevõtjad AS EMT, Tele2 Eesti AS ning Elisa Eesti AS. Arvamuse esitas ka Konkurentsiameti konkurentsiteenistus, kes teatas, et ei oma otsuse kavandi suhtes vastuväiteid.

Konkurentsiamet märgib, et on märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamise otsuse eelnõu koostamisel arvestanud riigisisese konsulteerimise jooksul ettevõtjate ning huvitatud isikute esitatud põhjendatud arvamusi ning vastulauseid. Vastuväidetele, mille arvestamist Konkurentsiamet ei ole pidanud põhjendatuks, on käesolevas dokumendis viidatud ning põhjendatud nende arvestamata jätmist.

Ettevõtjate esitatud vastuväited on dokumendis esitatud kursiivis, millele järgnevalt on toodud Konkurentsiameti seisukoht.

Käesolev arvamuste ja vastulause arvestamise ja mitteamestamise põhjendusi sisaldav dokument on konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamise otsuse osa. Käesolevas dokumendis otsuse eelnõule viidatud punktid kattuvad otsuses toodud punktidega.

2. TURU PIIRITLEMINE

2.1. Virtuaalsete mobiiltelefoniteenuste osutajate (MVNO-de) kaasamata jätmise mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu koosseisu.

EMT:

AS EMT nõustub Konkurentsiameti poolt konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu piiritlemisel tehtud järeldusega, et iga üksiku mobiiltelefonoperaatori sidevõrgus häälkõne lõpetamist tuleb käsitleda eraldi turuna mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse osutamiseks, kuivõrd tehnoloogilistel põhjustel on operaatorid konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise puhul monopoolsed teenuse osutajad.

Seega eksisteerib iga mobiiltelefonoperaatori mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse osutamise puhul eraldi kõnede lõpetamise turg. (ii) Otsuse kavandi p 3.3 alapunktis 112 märgite, et konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hulgimüügituru osalisteks tuleb lugeda vaid ettevõtjaid, kes konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus omavad nii tehnilist kui majanduslikku kontrolli kõne lõpetamise teenuse osutamise üle. AS EMT Konkurentsiameti sellekohase seisukohaga jätkuvalt ei nõustu. Oleme seisukohal, et konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus kõne hulgimüügi turu osalisteks tuleb lugeda ka

mobiiltelefonioperaatorid, kes osutavad kõne lõpetamise teenust nn võõrustava mobiiltelefonioperaatori sidevõrgu kaudu ning raadiovõrgu sagedusluba omamata (virtuaalsed mobiiltelefoniteenuse osutajad edaspidi „MVNO”d) kuivõrd ka MVNO'd kontrollivad 100% juurdepääsu oma lõppkasutajatele ning kõne lõpetamist tema lõppkasutajatele tuleb käsitleda samaväärselt teenusena, millel puudub asendatavus nii pakkumise kui nõudluse poolel.

Vastasel juhul tekib olukord, mil MVNO'del on võimalik võrguoperaatoritest konkurentidest sõltumatult rakendada ebaõiglast hinnakujundust (kehtestada ebamõistlikult kõrge marginaaliga kõnede lõpetamise tasusid) kuivõrd konkureerivatel teenuseosutajatel ei ole võimalik pakkuda asendust konkreetse operaatori lõppkasutajatele kõnede lõpetamiseks ning ESS § 32 lg 1 tulenevalt lasub neil kohustus tagada numbrite valitavus. AS EMT on seisukohal, et MVNO'de välja jätmine konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu koosseisust (s.h. neile hinnakontrolli kohustuse kehtestamata jätmine), moonutab hinnadiskrimineerimisest tingitud probleemide tõttu oluliselt konkurentsiolekorda ning kahjustab ühtlasi seeläbi lõppkasutajate huve. Tegemist ei ole meie hinnangul uue või areneva turuga, millel tegutsevatele ettevõtjatele kohustuste kehtestamine võiks pikemaks perspektiivis takistada turu arengut või välistada ettevõtja motivatsiooni selle edasiarendamiseks. Muus osas nõustume Konkurentsiameti järeldustega märkimisväärse turujõu esinemise tuvastamisel aluseks võetud kriteeriumitega.

Konkurentsiamet:

Konkurentsiamet on otsuse kavandi punktis 112 välja toonud, et konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hulgimüügiture osalisteks tuleb lugeda ettevõtjad, kes konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus omavad nii tehnilist, kui ka majanduslikku kontrolli kõne lõpetamise teenuse osutamise üle. Samuti tuleb iga mobiiltelefonioperaatori mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turgu käsitada eraldi turuna (vt otsuse eelnõu punkti 3.4.).

Konkurentsiamet saab tunnistada mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks- (MTE) ja kehtestada kohustusi ainult ettevõtjale, kes omab enda mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul märkimisväärset turujõudu.

Nimetatud põhimõttest on Konkurentsiamet lähtunud ka turuanalüüside läbiviimise I-s ja II-s etapis.

Märkimisväärset turujõudu mitteomavate ettevõtjate MTE-ks tunnistamine ning neile kohustuste kehtestamine oleks vastuolus Euroopa Liidu elektroonilise side direktiivide ja praktikaga- ning ESS-s 5. peatükis „Sideteenuse turgude valdkonnaspetsiifiline reguleerimine“ sätestatud alustega.

Konkurentsiamet on II-s turuanalüüside etapis mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul turuanalüüsi kaasanud ja tunnistanud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks siis MVNO tunnustele vastava ProGroup Holdingu, kes oli hakanud välja ehitama raadiosidevõrku, omas mobiiltelefoniteenuse osutamiseks oma sagedusala ning kontrollis virtuaalselt juurdepääsu lõppkasutajate registrile (edaspidi HLR), mille kaudu tal oli juurdepääs SIM-kaardil sisalduvale informatsioonile.

On oluline, et kuigi ProGroup Holdingu eest lõpetas kõnesid teda võõrustav operaator Elisa, omas ProGroup Holding ka ise võimet mobiiltelefonivõrgus kõnede lõpetamiseks.

Hetkel puuduvad Eestis MNVO-d, kes ise mobiiltelefonivõrgus kõnesid lõpetaksid või ülalkirjeldatud tunnustele vastaksid – ükski Eestis tegutsevatest MVNO-dest ei oma

mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul märkimisväärset turujõudu.

Samuti ei saa Konkurentsiameti hinnangul käsitada MVNO-sid täiesti sõltumatutena juhul, kui nende eest lõpetab kõnesid võõrustav operaator – lisaks asjaolule, et kõne lõpetamise üle omab tehnilist kontrolli kõnesid lõpetav võõrustav operaator, ei ole lepinguliste suhtes olevad Pooled üksteisest sõltumatud. Samuti omab üldjuhul lepingu sõlmimise läbirääkimistes tugevamat positsiooni sidevõrku omav ja kõnelõpetamise teenust osutav Pool.

Konkurentsiamet peab siinkohal aga vajalikuks veelkord rõhutada, et sideettevõtja MTE-ks tunnistamise eelduseks on asjaolu, kas sideettevõtja omab piiritletud turul märkimisväärset turujõudu või mitte.

Võttes arvesse eeltoodut, ei arvesta Konkurentsiamet EMT seisukohtadega otsuse eelnõu koostamisel.

Tele2:

Tele2 jääb oma 27. veebruaril 2012 esitatud (kiri 27.02.2012 nr 1-5/3610) arvamuste ja vastuväidete juurde ning ei hakka siinkohal neid taaskord üle kordama. Tele2 ei saa endiselt nõustuda otsuse kavandi punktides 114-117 toodud väidete ja järeldustega.

Konkurentsiamet:

Konkurentsiamet on seisukohal, et otsuse kavandi punktides 114 – 117 toodud Top Connectiga seonduvad seisukohad on endiselt aktuaalsed ja õiguspärased ning nende muutmiseks puudub vajadus.

Kuigi Tele2 on üldsõnaliselt välja toonud, et *Tele 2 jääb 27. veebruaril 2012 esitatud (kiri 27.02.2012 nr 1-5/3610) arvamuste ja vastuväidete juurde* (16.03.2012 otsuse eelnõud puudutavad Tele2 seisukohad) *ning ei hakka siinkohal neid taaskord üle kordama*, toob Konkurentsiamet haldusdokumendi selguse huvides need seisukohad alljärgnevalt koos Konkurentsiameti vastustega (alljärgnevad punktid 2.2 – 2.5) välja.

Kuna võrreldes 16.03.2012 otsuse eelnõu punktidega on käesoleva otsuse eelnõu punktide järjekord mõneti muutunud, kohandab Konkurentsiamet neid vastavalt (nt on Tele2 16.03.2012 eelnõud puudutavas osas viidanud punktile 105, mis vastab käesoleva otsuse eelnõu punktile 114).

2.2. Top Connecti mobiiltelefoniteenus

Tele2 :

Top Connect (edaspidi TC) on Eesti Vabariigi äriregistris registreeritud ettevõtte. Samuti on TC registreerinud ennast mobiiltelefoniteenuse osutajana Eesti Vabariigis. Numbri broneerimise andmebaasis sisalduva info kohaselt on TC broneerinud endale mobiiltelefoniteenuse osutamiseks mobiiltelefoninumbreid ning omab ühtlasi ka mobiiltelefonivõrgu koodi (MNC).

Tele2-le jääb arusaamatuks, millistele faktidele või tõenditele tuginedes leiab Konkurentsiamet (punkt 114), et TC osutab mobiiltelefoniteenust ainult väljaspool Eestit. Otsuse kavandist ei nähtu, et seda asjaolu oleks piisavalt põhjalikult analüüsitud või testitud.

Tele2- le teadaolevalt saab TC poolt osutatavat mobiiltelefoniteenust (Travel SIM, Air Baltic Card) Eesti Vabariigis piiranguteta interneti teel (<http://airbalticcard.net/>;

http://new.travelsim.com/) osta ning samuti puuduvad piirangud mobiiltelefoniteenuse kasutamiseks Eesti Vabariigis. Olenemata jaeteenuse osutamise geograafilisest ulatusest, ei saa sellest teha ühest järeldust, et sellisel juhul TC kõne lõpetamise teenust Eesti Vabariigis ei osuta.

Konkurentsiamet:

Konkurentsiamet on otsuse kavandi punktis 114 välja toonud, et Top Connect kõnesid Eestis ei lõpeta ning mitte seda, et Top Connect osutab mobiiltelefoniteenust ainult väljaspool Eestit.

Konkurentsiamet on otsuse kavandi punktis 114 sätestatud sõnastuses „*Top Connect kõnesid Eestis ei lõpeta*“ silmas pidanud hulgitasandil mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenust – Eestis lõpetab Top Connecti kõned teda võõrustav operaator. Tegemist ei ole jaetasandil osutatava mobiiltelefoniteenusega (nagu Tele2 oma seisukohas välja toob).

Otsuse eelnõu punktist 114 tuleneb üheselt, et Top Connect ise Eestis kõnesid ei lõpeta - seda teeb võõrustav operaator. Samuti, et Top Connecti andmetel osutab Top Connect .....* ulatuses teenust väljaspool Eestit.

2.3. Top Connecti majanduslik kontroll kõne lõpetamise teenuse üle

Tele2:

Tele2 ning TC vahel on 01. veebruaril 2012 sõlmitud vastastiku sidumislepingud .....*

Lepingu punkti 1.5. kohaselt: .....* „

Lepingu punkti 5.1. kohaselt: .....*

Lepingu lisa 1 sätestab .....*

Lepingu punkti 5.2. kohaselt: .....*

Lisaks ülaltoodule on Konkurentsiamet oma otsuse kavandi punktis 116 ka ise märkinud, et TC kehtestab hindu iseseisvalt: „... tema (TC) poolt kehtestatud kõne lõpetamise hinnad on olulises osas sõltuvuses võõrustava operaatori poolt sisseostetavast teenusest.“

Seega ei saa olla vaidlust selle üle, et TC on sõlminud sidumislepingu (id), mille alusel TC omades mobiiltelefonivõrku ning tehnilist valmisolekut sidumisteenuste sh kõne lõpetamise teenuse osutamiseks, osutab teistele sideettevõtjatele kõne lõpetamise teenust sh kõne lõpetamist TC mobiiltelefoninumbritele ning omab ainuõigust kehtestada sidumisteenuste sh kõne lõpetamise hinnad. Ühtlasi ei saa seega olla vaidlust ka selle üle, et TC osutab kõne lõpetamise teenust Eesti Vabariigis (kasutades Eesti Vabariigis asuvat sidumispunkti, vt Sidumislepingu Lisa 2) ning lõpetades kõnesid Eesti Vabariigis asuvatel lõppkasutajate mobiiltelefoninumbritel.

Eeltoodu tõendab selgelt, et TC omab täielikku majanduslikku kontrolli kõne lõpetamise teenuse osutamise üle ning seega ka võimet kasutada oma turujõudu konkurentsi moonutamiseks sh võimet ülemääraseks hinnakujunduseks kõne lõpetamise teenuse osutamisel.

Konkurentsiamet:

Konkurentsiamet on jätkuvalt seisukohal, et Top Connect ei vasta mobiiltelefonivõrgus

häälkõne lõpetamise turul märkimisväärse turujõuga ettevõtja tunnustele ning tema turuanalüüsi kaasamine ei ole põhjendatud. Kuna Konkurentsiamet on otsuse kavandi punkti 3.3. „Turuosalised“ alapunktides 109 -113 ning käesoleva dokumendi punktis 2.1. põhjalikult selgitanud sideettevõtjate mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu analüüsi kaasamise põhimõtteid (mh ka Top Connecti puudutavas osas), ei pea Konkurentsiamet nende siinkohal täiendavalt väljatoomist vajalikuks.

Seoses Tele2 poolt ülalkirjeldatud seisukohtadega pöördus Konkurentsiamet 01.03.2012 teabetaotlusega selgituse saamiseks Top Connecti poole.

Vastuseks tõi Top Connect oma 08.03.2012 kirjas välja (kokkuvõtvalt), et Top Connect ei oma mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenuse osutamise üle tehnilist ega majanduslikku kontrolli. Top Connecti puhul on tegemist virtuaalse mobiiltelefoniteenuste osutajaga, kellel puudub oma mobiiltelefonivõrk ja raadiosidevõrk ning kellele ei ole eraldatud mobiiltelefoniteenuse osutamiseks sagedusala. Seoses mobiiltelefonivõrgu puudumisega on kõnede lõpetamine nimetatud võrgus täiesti võimatu. Top Connect ei teosta kõnede lõpetamist mobiiltelefonivõrgus, vaid saadab kõned termineermiseks .....* võrku. Kõnede lõpetamise osas sõltub Top Connect otseselt oma lepingulisest partnerist .....*, kelle kõnede lõpetamise teenuseid Top Connect kasutab. Konkurentsi toimimise seisukohast on Top Connect võrreldes teiste operaatoritega tunduvalt halvemas olukorras, kuna on sunnitud kõnede lõpetamise teenust teistelt sideettevõtjatelt sisse ostma. Top Connect osutab .....* ulatuses teenust väljaspool Eestit

Top Connect lisas, et Tele2 ja Top Connecti sidumislepingu puhul on tegemist Top Connecti .....* ja Tele2 vahelise .....* sidumislepinguga – mõlema poole mobiiltelefonivõrkude sidumislepinguga ei saa olla tegemist juba seetõttu, et Top Connectil puudub füüsiline mobiiltelefonivõrk.

Konkurentsiamet on seisukohal, et on Top Connecti ja Tele2 vahelist lepingut puudutavas osas asjaolude väljaselgitamiseks teinud piisava ning tegutsenud vajalikul määral kooskõlas haldusakti objektiivsust ning isikute õigust tagava haldusemenetluse seaduse § 6 sätestatud uurimispõhimõttega.

Eeltoodut arvesse võttes puuduvad ka alused, mis võimaldaksid Konkurentsiametil Top Connecti puudutavaid seisukohtasid ümber kujundada (mh asjaolu, et Top Connect ise mobiiltelefonivõrgus kõnesid ei lõpeta, Top Connectil puudub oma mobiilside- ja raadiosidevõrk ning et Top Connect ei oma sellist majanduslikku kontrolli kõne lõpetamise teenuse üle, mistõttu oleks tema turuanalüüsi kaasamine põhjendatud).

Konkurentsiamet ei saa nõustuda ka Tele2 seisukohaga (vt ülalpool), et Konkurentsiamet on otsuse kavandi punktis 116 välja toonud, et Top Connect kehtestab hindu iseseisvalt. Sellist seisukohta otsuse kavandi punktis 116 esitatud ei ole – nimetatud punktis on väljatoodud, et Top Connect ei kontrolli täielikult teavet oma lõppkasutajate SIM kaartide kohta ja tema poolt kehtestatud kõne lõpetamise hinnad on olulises osas sõltuvuses võõrustava operaatori poolt sisseostetavast teenusest.

Konkurentsiamet leiab, et otsuse kavandi punktis 116 sätestatu on oma sõnastuses üheselt mõistetav ning selle muutmiseks puudub vajadus.

Võttes arvesse eeltoodut, ei arvesta Konkurentsiamet Tele2 seisukohtadega otsuse eelnõu koostamisel.

2.4. Top Connecti tehniline kontroll kõne lõpetamise teenuse üle

Tele2:

Antud olukorras, kus TC ei oma teatud võrguelemente (HLR-i) vaid ostab HLR-i teenust sisse võõrustavalt operaatorilt ning peab tasuma selle eest teenustasu, on tegemist TC poolt teadlikult valitud ärimudeliga.

Erinevus Tele2 poolt osutatava kõne lõpetamise teenuse ja TC poolt osutatava kõne lõpetamise teenuse vahel on vaid selles, et kõne lõpetamise teenuse osutamiseks kasutava võrguelemendi (HLR) kulu võib olla erinev.

Tele2 poolt rakendatav kõne lõpetamise hind on samuti olulises sõltuvuses HLR-iga seotud kuludest (investeering, haldamise kulu jne) ning põhimõtteliselt ei erine TC poolt tehtavatest kuludest. Tele2 omades HLR-i on investeerinud võrguelementi, mis võtab osa kõne lõpetamise teenuse osutamisest ning kannab ühe teenuse osutamise kulukäiturina nõ HLR-i kulu. TC puhul on tõenäoliselt HLR-i kulu hõlmatud TC ja võõrustava operaatori vahelise lepinguga.

Tele2 leiab, et TC ning võõrustava operaatori vahelise lepingu järgi on TC-le kättesaadav info teabe üle, mis puudutab TC lõppkasutajate SIM kaartide asukohta ning seega on tagatud ka TC täielik kontroll nimetatud teabe osas.

Senikaua, kui TC ja võõrustava operaatori vahel on kehtiv leping HLR-i teenuse kasutamiseks, on tagatud ka TC täielik kontroll lõppkasutajate SIM kaartide kohta. Kuna TC ja teenuse osutamine sõltub täielikult võõrustava operaatori poolt osutatavast HLR-i teenusest, siis ei saa olla kahtlus, et TC puuduks või ei oleks igakülgset tagatud kontroll TC lõppkasutajate SIM kaartide kohta.

Konkurentsiamet:

Konkurentsiamet nõustub Tele2-ga, et Top Connecti poolt osutatava teenuse puhul on tegemist Top Connecti poolt teadlikult valitud ärimudeliga. Konkurentsiamet ei nõustu aga, et kui Top Connect ostab HLR-i teenust sisse võõrustavalt operaatorilt ning peab tasuma selle eest teenustasu, omab Top Connect pelgalt lepingulistest suhetest tulenevat tehnilist kontrolli HLR-i üle või teavet lõppkasutajate SIM-kaartide kohta - sellist reaalselt kontrolli omab vaid sideettevõtja, kelle käsutuses lõppkasutajate register ning kellel on otsene juurdepääs lõppkasutajate SIM-kaartidele.

On ka oluline, et nii Konkurentsiameti- kui ka Top Connecti poolt esitatud andmetel puudub Top Connectil mobiiltelefoniteenuse osutamiseks oma sagedusala, samuti mobiiltelefoni- ja raadiosidevõrk; Top Connecti eest lõpetab kõnesid teda võõrustav operaator.

Konkurentsiamet peab siinkohal veelkord vajalikuks välja tuua otsuse kavandi punktis 106 sätestatu, mille kohaselt on Top Connect käsitatav laiendatud tehniliste võimalustega teenuseosutajana (ing.k. *enhanced service provider*), kes küll omab oma SIM-kaarte, kuid kasutab nende haldamiseks täielikult võõrustava mobiiltelefonivõrgu operaatori lõppkasutajate registrit (HLR-i). Samas ei oma Top Connect otsest juurdepääsu võõrustava operaatori HLR-ile ning iga kõne organiseerimiseks peab ta tegema päringu võõrustavale operaatorile, et tuvastada oma kliendi asukoht ja lasta võõrustaval operaatoril kõne algatada või lõpetada. Sellistel alustel kõne algatamine ja lõpetamine näitab, et Top Connect ei kontrolli teavet oma lõppkasutajate SIM- kaartide kohta. Top Connecti poolt müüdivad SIM-kaardid on kodeeritud teda võõrustava operaatori võrgukoodiga (vt ka käesoleva dokumendi punktis 2.1 Konkurentsiameti seisukohti MVNO-de kaasamata jätmise kohta).

Konkurentsiamet leiab, et Tele2 poolt esitatud seisukohtade valguses puudub eeltoodu ümberhindamiseks võimalus ja vajadus.

Konkurentsiamet ei arvesta Tele2 seisukohtadega otsuse eelnõu koostamisel.

2.5. Top Connecti klientide rändlusteenuse kasutamine

Tele2:

Tele2 leiab, et asjakohatu on väide, et: „Top Connecti numbritele suunatud kõnesid ei lõpeta mitte Top Connect vaid selle võrgu operaator kelle võrgus on Top Connecti kliendid roamingus (kasutavad rändlusteenust).“

Ekslikult on Konkurentsiamet järeldanud, et kuna TC kliendid asuvad roamingus ja kasutavad rändlusteenust, siis ei toimu kõne lõpetamise teenuse osutamist Eesti Vabariigis. Näiteks: Kui Tele2 klient asub välismaa võõrustava operaatori võrgus roamingus ja kasutab rändlusteenust, siis ei lõpeta kliendile suunatud kõnesid samuti mitte Tele2, vaid võrgu operaator, kelle võrgus kliendid asuvad. Sõltumata kliendi geograafilisest asukohast tuleb kõnet algataval operaatoril (nt Tele2) tasuda kõne lõpetamise eest kõnet lõpetavale võrgu operaatorile .....*

Eeltoodule tuginedes leiab Tele2, et Top Connect omab nii tehnilist kui ka majanduslikku kontrolli kõne lõpetamise teenuse osutamise üle ning tuleks kahtlemata kaasata mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu koosseisu.

Konkurentsiamet:

Tele2 seisukoht, mille kohaselt on Konkurentsiamet ekslikult järeldanud, et kuna TC kliendid asuvad roamingus ja kasutavad rändlusteenust, siis ei toimu kõne lõpetamise teenuse osutamist Eesti Vabariigis, on eksitav – otsuse kavandi punktis 116 on sätestatud, et Top Connecti numbritele suunatud kõnesid ei lõpeta mitte Top Connect vaid selle võrgu operaator kelle võrgus on Top Connecti kliendid roamingus (kasutavad rändlusteenust).

Konkurentsiamet leiab, et otsuse kavandi punktis 116 sätestatu on piisavalt selge ja üheselt mõistetav ning selle muutmiseks puudub vajadus.

Samas leiab Konkurentsiamet, et otsuse eelnõus vajab täpsustamist, et Top Connect Eestis kõnesid ei lõpeta ning et seda teeb võõrustav operaator - Konkurentsiamet on otsuse eelnõu punkti 114 vastavalt täiendanud.

Võttes arvesse eeltoodut, ei arvesta Konkurentsiamet Tele2 seisukohtadega otsuse eelnõu koostamisel.

3. KOHUSTUSTE KEHTESTAMINE

3.1. Sideettevõtjatele kehtestatavate kohustuste motivatsioon

EMT:

EMT hinnangul ei sisalda märkimisväärse turujõuga ettevõtjatele kehtestatud kohustuste motivatsioon üksikasjalikku analüüsi, miks on konkreetse kohustuse kehtestamine konkurentsiolekorrast tulenevalt vajalik, tuvastatud konkurentsiprobleemi lahendamiseks sobivaim ja kohustuse adreassaati vähim koormav.

Viitega Euroopa Komisjoni suuniste punktidele 30 ja 31, märgite otsuse kavandis läbivalt, et ESS § 46 lg 2 alusel märkimisväärse turujõuga ettevõtjatele ex ante kohustuste kehtestamine

ei eelda, et turujõu kuritarvitused oleksid tegelikult toimunud. Samas puudub otsuse Kavandis käesoleva turuanalüüsi käigus teostatud konkurentsiohkorra ja -probleemide ning eelmise turuanalüüsi tulemusel kehtestatud kohustuste mõju analüüs, mis nii juurdepääsu-, mittediskrimineerimise- kui läbipaistvuskohustuste jätkuva rakendamise vajadust kinnitaksid. Kavandis on refereeritud üksnes eelmiste turuanalüüside tulemuste alusel kehtestatud kohustuste sisu ja ulatust, samuti õiguslikke aluseid, mis võimaldab regulaatoril sellekohaseid kohustusi märkimisväärset turujõudu omavale ettevõtjale kehtestada, kuid puuduvad kaalutlused, millest lähtuvalt on regulaator juurdepääsu-, mittediskrimineerimise- ning läbipaistvuskohustuse jätkuva kehtestamise vajaduse tuvastanud.

AS EMT hinnangul ei ole otsuse Kavandi p-s 6.4. jätkuvalt veenvalt põhjendatud, miks ei ole juurdepääsu ja sidumisega seotud konkurentsiprobleemide lahendamiseks piisav ESS-i 6.peatükist tuleneva juurdepääsu ja sidumise regulatsiooni operatiivne rakendamine ja/või konkurentsiseaduses olulise turujõu kuritarvitamise juhtumite osas ettenähtud meetmete kohaldamine. Juurdepääsu kohustuste kehtestamise motivatsiooni juures (otsuse kavandi p 6.4.4) märgite, et ESS- i 6.peatüki sätted on liialt üldsõnalised ega anna konkreetseid tähtaegu ega loetelu seadmetest ning teenustest, mis on vajalikud häälkõne lõpetamise teenuse osutamise tagamiseks.

Samas võimaldab ESS § 63 lg 6 Konkurentsiametil sellekohaste turutõrgete tuvastamisel kehtestada konkreetse võrguteenust pakkuva sideettevõtja suhtes juurdepääsu ja sidumisega seotud kohustusi, sõltumata sellest, kas vastav ettevõtja on tunnistatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks või mitte. Lisaks sellele on Konkurentsiametil ESS § 68 tulenevalt konkreetsete juurdepääsu ja sidumisega seotud vaidluste lahendamisel kontrollida juurdepääsust või sidumisest keeldumise ja/või juurdepääsu piiramise õiguspärasust ning kohustada õigusvastaselt käituvaid ettevõtjaid tuvastatud rikkumisi viivitamatult lõpetama. Otsuse kavandi p-s 277, toote juurdepääsukohustuse rakendamise kaudu ärahoitava konkurentsiprobleemina välja juurdepääsu- ja sidumisega viivitamist, kuid jätate seejuures kaalutluste kaudu põhjendamata, miks ESS'i 6.peatüki sätted või konkurentsiseaduse rakendamine olulise turujõu kuritarvitamise korral, kui mõistlikku ja heas usus tegutseva ettevõtja äritegevust vähem koormavam meede, ei annaks kehtestatava kohustuse eesmärki silmas pidades, samaväärset tulemust.

Konkurentsiamet:

Konkurentsiamet möönab, et otsuse kavandis Konkurentsiameti poolt kirjeldatud konkurentsiprobleemid on oma laadilt teoreetilised.

Konkurentsiamet selgitab, et kogu elektroonilise side valdkonna õiguslik reguleerimine lähtub *ex ante* ehk ennetava reguleerimise põhimõttest – juba asjaolu, et tehnoloogilistel põhjustel on mobiiltelefonioperaatorid konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise puhul monopoolsed teenuse osutajad, mis võimaldab neil tulenevalt oma võimest (turujõust) konkurentsi kahjustaval viisil käituda, on iseenesest selliste operaatorite suhtes kehtestatavate kohustuste vajalikkuse aluseks.

Elektroonilise side valdkonna õiguslik reguleerimine, mis lähtub *ex ante* ehk ennetava reguleerimise põhimõttest, on täitnud oma eesmärgi ka siis, kui regulatsiooni tulemusena on suudetud konkurentsiprobleeme ära hoida. Asjaolu, et Konkurentsiamet ei ole eelmisest regulatsiooniperioodist välja toonud konkreetseid märkimisväärse turujõuga ettevõtjale kehtestatud kohustuste rikkumisi, ei saa käsitada regulatsiooni ebapiisava toimimisenähtena, vaid vastupidi – regulatsioon on täitnud oma ennetava eesmärgi, hoides ära võimalike konkurentsiprobleemide tekkimise.

Samuti ei nõustu Konkurentsiamet, et otsuse kavandis puuduvad kaalutlused, millest lähtuvalt

on regulaator juurdepääsu-, mittediskrimineerimise- ning läbipaistvuskohustuse jätkuva kehtestamise vajaduse tuvastanud.

Konkurentsiamet on otsuse kavandis põhjalikult selgitanud, miks on mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul võimalik juurdepääsu-, mittediskrimineerimise-, läbipaistvuse- ning hinnaga seonduvate konkurentsiprobleemide esinemine. Samuti on Konkurentsiamet otsuse kavandi punktides 6.4.4, 6.5.3, 6.6.3 ning 6.7.1 - 6.7.3 põhjalikult selgitanud (nimetatud kohustuste motivatsioon), millistest kaalutlustest on Konkurentsiamet ühe või teise kohustuse kehtestamisel lähtunud.

Konkurentsiameti õigust kehtestada sideettevõtjatele (sh märkimisväärse turujõuga ettevõtjale) ESS § 63 alusel kohustusi seoses juurdepääsu ja sidumisega, ei saa käsitada alternatiivina *ex ante* regulatsiooni alusel kehtestatud märkimisväärse turujõuga ettevõtja suhtes kehtestatud kohustustele.

Konkurentsiamet on eelnevalt selgitanud, et elektroonilise side valdkonna õiguslik reguleerimine lähtub *ex ante* ehk ennetava reguleerimise põhimõttest, mis on eelkõige suunatud võimalike tulevikus esinevate konkurentsiprobleeme ärahoidmiseks. Nimetatud regulatsiooni puhul saabki eelkõige välja tuua regulatsiooni preventiivse eesmärgi. ESS § 63 toodud aluseid saab kohaldada aga eelkõige siis kui reaalne konkurentsiprobleem on juba esinenud *ex post*.

ESS § 63 tulenevad aluste rakendamisel on tegemist üksikjuhtumi reguleerimisega - seadusandja on andnud Konkurentsiametile otsustamisõiguse selle üle, mis on igal üksikjuhtumil kõige sobivam toimimisviis. *Ex ante* regulatsioon on aga suunatud üldjuhtumi ehk üldiste juurdepääsu ja sidumisega seonduvate probleemide ärahoidmiseks.

Samuti annavad *ex ante* regulatsioonist tulenevad alused ESS § 63 tulenevate alustega võrreldes hilisema järelvalvemenetluse käigus või sideettevõtjate omavahelise vaidluste käigus tõstatunud juurdepääsu või sidumise konkurentsiprobleemide lahendamiseks konkreetsemad ja täpsemad juhised.

Monopoolsel turul, kus märkimisväärse turujõuga ettevõtja tulenevalt oma suurest turujõust võib tekitada kiiret lahendust nõudvaid erinevaid konkurentsiprobleeme, on vajalik kiiremaid ja efektiivsemaid lahendusi pakkuv *ex ante* eriregulatsiooni kehtestamine. ESS § 63-st tulenevaid aluseid saab eelkõige kohaldada juhtumite puhul, kus turul toimib konkurents ning võimalikud viivitused ei mõjuta nii teravalt juurdepääsu ja sidumisega seonduvaid vaidluste lõpplahendusi. Ei saa jätta ka tähelepanuta, et kui kõiki juurdepääsu ja sidumisega seonduvaid üldisi probleeme hakata lahendama vaid ESS § 63 sätestatud alustel, võib ESS 63 lg 6 tuleneva erinõude² tõttu osutada see ebaproportsionaalselt koormavaks nii sideettevõtjatele kui ka Konkurentsiametile.

3.2. Hinnakohustused

3.2.1. Kehtestatavate hinnakohustuste mõju investeringutele

EMT:

Hinnakontrolli kehtestamise motivatsiooni osas nõustub AS EMT Konkurentsiameti poolt tehtud järeldusega, et kõige mõistlikum ja otstarbekam on mobiiltelefoniteenuse kõne lõpetamise hinna reguleerimisel jätkata võrreldavate hindade metoodikaga, kuivõrd see on nii

---

² ESS § 63 tulenevate kohustuste kehtestamise või nendest vabastamise otsusele eelnema mõistliku kestusega arutelu, mille vältel kõikidel huvitatud isikutel on võimalik esitada Konkurentsiametile oma arvamus nimetatud küsimuses.

regulaatori kui kehtestatava kohustuse subjektide vaatest ilmselt proportsionaalseim valik, tagamaks kõne lõpetamise teenuse efektiivne osutamine. Arvestades mobiilsidevõrgu kolme põlvkonna tehnoloogia paralleelse väljaehituse ning töökindluse tagamiseks vajalikke ressursse, oleme seisukohal, et kehtestatava kohustuse kavandatavat ajalist perspektiivi ning ulatust silmas pidades, ohustab kehtestatav kohustus siiski otseselt ja oluliselt AS EMT investeerimisvõime jätkusuutlikkust kuivõrd kavandatava kõnede lõpetamise tasu hinnalangevus on sel korral planeeritud sedavõrd suur.

Mõistame, et Konkurentsiametil tuleb antud kaubaturu analüüsimisel lähtuda muuhulgas Euroopa Komisjoni suunistest ja viimase 07.05.2009.a. soovitusel 2009/396/EÜ Euroopa Liidus püsiliini- ja mobiilkõne lõpetamise tasu reguleerimise kohta, kuid kehtestatava kohustuse sedavõrd suurt mahtu ning lühikest ajalist perspektiivi arvestades leiame, et kuni 01.01.2013 püsinud suhteliselt kõrge kõne lõpetamishinna taseme, Eesti turu väiksuse, lisandunud regulatiivsete kohustuste ning majanduskriisi tõttu vähenenud koguturu tingimustes, võiks kehtestatav kohustus olla ajatatud veidi pikemale perioodile kui otsuse kavandis ette nähtud st hinnalangevus võiks toimuda sujuvamalt ja väiksemate sammudega, tagamaks Soovitusel toodud võrdlevate hindade meetodika rakendamine hiljemalt 01.07.2014. Leiame, et selliselt jõuaksime oma äritegevuse, sidumishinna piirmäära märkimisväärsest langusest tulenevate mõjude ettevalmistamiseks vähemkoormaval viisil ümber korraldada ning regulatiivse sekkumise maht ja viis ei omaks meie jaoks sedavõrd ulatuslikku negatiivset mõju.

Tele2:

Tele2 leiab, et õiguskindluse ja regulatsiooni järjepidevuse ning läbipaistvuse huvides tuleks põhjalikumalt hinnata potentsiaalseid riske sh mõjusid operaatorite investeringutele, mis võivad kaasneda hinnakontrollikohustuse sidumisel Euroopa Komisjoni poolt koostatud Euroopa Liidus telefoni- ja mobiiltelefoni kõne lõpetamise hinna reguleerimise soovitusel³ sätestatud meetodikaga (pure BU LRIC) ning selle alusel arvestatud Euroopa riikide reguleerivate asutuste poolt kehtestatud keskmine mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hinna kehtestamisega.

Konkurentsiamet:

Konkurentsiamet nõustub, et võrreldes 13.03.2012 eelnõus toodud hinnakohustustega on käesolevas otsuse eelnõus kavandatav MTR-i langus järsem ja MTE-de jaoks koormavama iseloomuga.

Konkurentsiamet kinnitab, et on nii eelnenud menetlusperioodi jooksul kui ka käesolevas otsuse eelnõus hinnakohustuse kehtestamisel sideettevõtjate investeerimisvõimekusega- ja seisukohtadega MTR-i suurust puudutavas osas arvestanud (nii kavandas Konkurentsiamet 13.03.2012 otsuse eelnõud puudutavas osas ajavahemikuks 01.07.2012 - 31.12.2012 MTR-i suuruse 0,0389 €/min asemel MTR-i suurusega 0,0545 €/min kehtestamist).⁴

Kuna käesolevat otsuse eelnõud puudutavas osas on Konkurentsiamet otsuse eelnõu punktis 6.7 (koos alapunktidega) põhjalikult välja toonud hinnakohustuste kehtestamise alused ja põhjendused (mh ka ettevõtjate investeerimisvõimet puudutavas osas), ei pea Konkurentsiamet nende siinkohal täies mahus kordamist vajalikuks ning juhib tähelepanu, et hinnakohustuste kehtestamisel peab Konkurentsiamet lisaks sideettevõtjatele arvestama ka

³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:124:0067:0074:ET:PDF>

⁴Vt Konkurentsiameti 16.03.2012 eelnõu punkte 336 ja 338 <http://www.konkurentsiamet.ee/?id=10767>

sideteenuste lõpptarbijate huvidega ning asjaoluga, et kehtestatavad kohustused ei tooks kaasa sideteenuste turgudel konkurentsi moonutamist.

Samuti peab Konkurentsiamet hinnakohustuste kehtestamisel arvestama ESS-i aluseks olevate Euroopa Liidu elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühine reguleeriv raamistikust tulenevate eesmärkide ja alustega ning asjaoluga, et Eesti sideettevõtjatele kehtestatav MTR-i suurus mõjutab otseselt või kaudselt teiste liikmesriikide ettevõtjate võimalusi osutada elektroonilisi sideteenuseid. Ka on soodsamate tingimuste loomine riigisisestele operaatoritele teiste liikmesriikide operaatorite arvelt eeltoodud regulatiivsete alustega vastuolus.

Konkurentsiamet lisab, et EMT investeeringud 3G ja 4G mobiilsidevõrgu tehnoloogia väljaehitamiseks ning töökindluse tagamiseks on suunatud eelkõige andmesideteenuste arendamisele. Mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamine on aga seotud kõne teenusega. Konkurentsiamet leiab, et märkimisväärse turujõuga turu teenuse ülemäära kõrgete tulude arvelt mõne teise turu teenuse ristsubsideerimine võib takistada efektiivse konkurentsi toimimist ning on lõppastmes lõppkasutajate heaolu kahjustav.

Võttes arvesse eeltoodut ning asjaolu, et kulupõhiseid ja sümmeetriliste MTR-ide rakendamise tähtajaks on 31.12.2012, ei arvesta Konkurentsiamet EMT ettepanekuga rakendada lõpetamistasude soovitusel toodud võrdlevate hindade meetodikat hiljemalt 01.07.2014 (so 1,5 aastat hiljem). See tooks kaasa olukorra, kus Eesti sideettevõtjate poolt rakendatavad MTR-id jääksid Euroopa Liidu liikmesriikide keskmise tasemega võrreldes ebaproportsionaalselt- ning konkurentsi kahjustavalt kõrgeteks.

Konkurentsiamet on hinnakohustuste kehtestamisel järginud proportsionaalsuse põhimõtet ja kaalunud alternatiivseid kohustusi.

Konkurentsiamet mõnab, et antud menetluse raames on hinnakohustusi puudutavas osas tasakaalu leidmine kõigi huvigruppide vahel osutunud keeruliseks, kuid Konkurentsiamet kinnitab, et on kõiki asjaolusid arvesse võttes hinnakohustuste valikul MTE huvidega (mh investeerimisvõimega) võimalikult suurel määral- ja MTE-de jaoks võimalikult vähem koormavamal viisil, arvestanud.

On ka oluline, et hetkel on Eesti sideettevõtjate poolt rakendatav MTR üks Euroopa kõrgemaid⁵ ja ületab Euroopa riikide telefonivõrgus kõne lõpetamise keskmist hinda (FTR) oluliselt.⁶ Vastavalt Euroopa Komisjoni poolt kõne lõpetamistasude soovitusel vastuvõtmisega esitatud selgitustele ei saa MTR-i ja FTR-i erinevusi põhjendada kulude, võrkude või riigisiseste tegurite erinevustega. Need kujutavad endast kaudset toetust suure turuosaga mobiiloperaatoritele, kahjustades väikese turuosaga ja tavatelefonoperaatoreid. Samuti suunavad need rahalisi vahendeid eemale kriitilistest investeeringutest, nagu ülikiirete internetivõrkude täiustamine, ning takistavad arendamast selliseid uuenduslikke teenuseid nagu ühtlustatud tavatelefoni- ja mobiiltooted ning konkurentsivõimeliste hindadega liitkõnepaketid.⁷

Võttes arvesse eeltoodut, ei arvesta Konkurentsiamet sideettevõtjate seisukohtadega otsuse eelnõu koostamisel.

⁵ Vt Euroopa Sideameti raportit „TR Benchmark snapshot (as of January 2012)“, lk 4 ja lk 11. Kättesaadav: http://www.erg.eu.int/doc/bor_12_56_tr_integrated_snapshot_final.pdf

⁶ Ibid, lk 7

⁷ Kättesaadav:

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/710&format=HTML&aged=1&language=ET&uiLanguage=en>

3.2.2. Tele2 kõne lõpetamise kulused katva hinna arvutuskäik

Tele2 :

Tele2 leiab, et otsuse kavandi lisa1 punktis 5 esitatud Tele2-e kõne lõpetamise kulused katva hinna arvutuskäik ning sellest lähtuvad järeldused ei ole õige.

Tele2 ei saa nõustuda, et hinnaanalüüsi käigus on tuvastatud hinnadiskrimineerimise konkurentsiprobleem sisemise ja välimise varustamise vahel. Konkurentsiameti poolt kõne lõpetamise kuludele orienteeritud hinna arvutuskäik ning seeläbi leitud väidetav Tele2 mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise kuludele orienteeritud hind ei kajasta selle teenusega seotud kulude tegelikku taset, sh investeeringutest tulenevat kulumit, tegevuskulusid ja kapitalikulu, sh mõistlikku kasumit.

Konkurentsiamet on Tele2 mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise kuludele hinnangu andmisel lähtunud ekslikest põhimõtetest ja eeldustest, kuna vastavate hinnangute ja nendest järelduste tegemisel (i) on kulude hulgast ebaõigesti välja lülitatud või valesti arvestatud mitmeid kuluartikleid (nt finantskulude välja jätmine); (ii) ei ole arvestatud lähitulevikuinvesteeringuid ja juba tehtud investeeringuid õiglasel turuväärtuses ega arvestatud üldse vajalikke tulevikuinvesteeringuid.

Tele2 hinnangul saab kõne lõpetamise teenusega seotud kulused hinnata adekvaatse kuluarvestusmetoodika kaudu ja asjakohaste kuluarvestuse andmete põhjal. Tänapäevani selline kuluarvestus metoodika (koos asjakohaste sisenditega puudub).

Konkurentsiamet:

Konkurentsiametil puudub Tele2 poolt ülaltoodud lõikudes 1 ja 2 esitatud seisukohtade abstraktse iseloomu tõttu võimalus otsuse eelnõus ja selle lisa 1 „hindade analüüs“ esitatu muutmiseks või ümberkujundamiseks (mh ka osas, mis puudutab hinnaanalüüsi käigus tuvastatud hinnadiskrimineerimise konkurentsiprobleemi sisemise ja välimise varustamise vahel). Samuti leiab Konkurentsiamet jätkuvalt, et on Tele2 mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise kuludele orienteeritud hinna õigesti välja arvanud.

Konkurentsiamet ei nõustu Tele2 seisukohaga, et on kulude hulgast ebaõigesti välja lülitatud või valesti arvestatud mitmeid kuluartikleid (nt finantskulude väljajätmine). Finantskulude väljajätmine on tingitud sellest, et vastavalt Tele2 2011 majandusaasta kasumiaruandele Tele2-l 2011 aastal finantskulud puudusid.

Investeeringuid puudutavas osas juhib Konkurentsiamet Tele2 tähelepanu, et vastavalt ESS § 52 lõikele 2 peab Konkurentsiamet võtma arvesse tehtud investeeringuid, mitte aga lähitulevikuinvesteeringuid või tulevikuinvesteeringuid. Samuti on tehtud investeeringud kajastatud õiglasel turuväärtuses - kuna kõik tehtud investeeringud on toodud Tele2 auditeeritud majandusaasta aruandes, siis põhinevad need reaalsetel turu tehingutel ehk investeeringute õiglasel turuväärtustel.

Konkurentsiamet ei nõustu Tele2 seisukohaga, et puudub adekvaatne kuluarvestusmetoodika kõne lõpetamise teenusega seotud kulude hindamiseks. Konkurentsiamet on piisava põhjalikkusega hinnanud mobiiltelefonivõrgu kõne lõpetamisega seotud kulused otsuse kavandi lisa 1, samuti hinnakohustuse mõjusid ja potentsiaalseid riske, sh mõjusid investeeringutele (vt otsuse eelnõu punkti 375).

Võttes arvesse eeltoodut, ei arvesta Konkurentsiamet Tele2 seisukohtadega otsuse eelnõu koostamisel.

3.2.3. Hinnakohustuste kehtestamisel väljavalitud võrdlusriigid ei ole Eestiga objektiivselt võrreldavad.

Elisa:

Otsuse kavandi projekti punktis 6.7.3 on Konkurentsiamet valinud välja Eestiga võrreldavateks riikideks Belgia, Prantsusmaa, Ungari ja Suurbritannia. Antud riikide tegelikud olud aga ei ole kuidagi võrreldavad Eesti tegelike oludega, mida illustreerib alljärgnev tabel:

Riik	Kulumudel	2013 esimene poolaasta	2013 teine poolaasta	Elanikkonna suurus, miljonites*	Summaarne kliendarv 01/2012 seisuga **	Elanikkonna tihedus* in/km ²	Keskmine MTR 01/2012	MTR langus, korda
BE	Pure BU LRIC	0,0108	0,0108	10,5	12 540 603	344	0,0284	2,6
FR	Pure BU LRIC	0,008	0,008	65,0	65 000 000	111	0,015	1,9
HU	Pure LRIC	0,0232	0,0232	10,1	11 689 937	108	0,0311	1,3
UK	Pure LRIC	0,0167	0,0095	60,7	61 000 000	246	0,0352	2,1
Keskmine		0,014675	0,012875	36,6	37 557 635	202,25	0,027425	2,0
Eesti Otsuse kavand		0,014675	0,012875	1,4	1863120	29	0,0702	4,8
Vahe keskmisega kordades				26,1	20,2	7,0		

* http://en.wikipedia.org/wiki/European_Union_statistics#Area_and_population

** Belgia ja Ungari kliendarvu andmed pärinevad Konkurentsiameti poolt viidatud tabelist (sama viide) Prantsusmaa ja Suurbritannia kohta on kliendarv antud ligikaudselt, tegelikkuses ilmselt pigem suurem.

Eelnevast tabelist nähtub, et Konkurentsiamet on võrrelnud Eestit riikidega, kus mobiilsideoperaatorite kliendarv ületab Eesti vastavat näitajat enam kui 10-ne kordselt. Samuti on elanikkonna tihedus nende riikide territooriumitel on üle kolme korra suurem kui Eestis.

Samas on mobiilsidevõrgu ehitamisel suurim kulu justnimelt terve riigi territooriumi katmine mobiilsidevõrguga. Olukorras, kus Eesti elanikkonna tihedus Eestis on üle kolme korra väiksem kui võrreldavates riikides - tuleb Eesti mobiilsideoperaatoritel võrreldava kliendarvu saavutamiseks katta suurem pindala. See aga tähendab kallimat võrku ühe kliendi kohta.

Samuti on mobiilsidevõrgus palju keskseid võrguseadmeid ja lahendusi, mille kulu ei sõltu niivõrd kliendarvust kui võrd asjaolust, et need peavad mobiilsidevõrgu koosseisus selle tehniliseks toimimiseks olema, sõltumata sellest kas tegemist on näiteks 500 000 kliendi või 5 000 000 kliendiga. Näiteks kodukeskjaam, SMS keskus, kliendiregister jne. See aga tähendab, et väikese kliendarvuga võrgus on jällegi ühe kliendi kohta arvestatuna kulud suuremad kui suure kliendarvuga mobiilsidevõrgus.

Seetõttu annab Konkurentsiameti poolt võrdluse aluseks võetud riikide andmete mehhaaniline kohaldamine Eesti suhtes ebaõige ja moonutatud tulemuse. Elanikkonna tiheduse poolest oleks Euroopa Liidu riikidest Eestile lähedasemate parameetritega hoopis nt Rootsi, Soome ja Läti.

Vähetähtis ei ole ka asjaolu, et Konkurentsiameti poolt võrdlusaluseks võetud riikides langeb MTR 01.01.2013 keskmiselt 2 korda, Eestis aga Otsuse kavandi kohaselt aga ligi 5 korda. Niivõrd järsk MTR-i muutus toob kaasa aga mitmeid moonutusi konkurentsiolekorras, milledele Elisa on korduvalt juhtinud Konkurentsiameti tähelepanu sh ka Konkurentsiameti Otsuse kavandi eelmise redaktsiooni kohta Elisa poolt esitatud vastulauses (Vt Elisa 27.02.2012 a. kiri Konkurentsiametile nr 1-1/45).

Konkurentsiamet:

Konkurentsiamet on otsuse eelõu punktis 6.7.2. (koos alapunktidega, lk 48-57) välja toonud, hinnakohustuste kehtestamise alused ja põhjendused. Nimetatud punktides on muuhulgas ära toodud, miks Konkurentsiamet arvestas antud juhul Euroopa Komisjoni elektroonilise side turgu puudutava Euroopa Liidus telefoni- ja mobiiltelefoni kõne lõpetamise hinna reguleerimise soovitusest⁸ (edaspidi *kõne lõpetamistasude soovitus*) tulenevate alustega. Samuti, miks võetakse MTR-i arvutamisel võetakse aluseks kõne lõpetamistasude soovituses sätestatud pure BU LRIC kulumudel ning Euroopa Sideameti (BEREC) poolt avaldatud hilisem Euroopa riikides rakendatavate pure BU LRIC meetodika kohaste mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamiste hindade võrdlustabelis avaldatud andmed.

Võttes arvesse eeltoodut, piirdub Konkurentsiamet siinkohal, et Euroopa Sideameti poolt avaldatud mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamiste hindade võrdlustabelis avaldatud andmeid hinnakohustuse kehtestamisel aluseks võttes on kõiki asjaolusid arvestades tegemist MTE-jaoks kõige vähem koormavama viisiga ning see on kooskõlas Euroopa Liidu konkurentsioiguse põhimõtetega, ESS § 52 lg 2 sätestatu- ja Euroopa Komisjoni seisukohtadega⁹ (vt ka käesoleva dokumendi punkti 3.2.1.)

Konkurentsiamet ei nõustu ka Elisa etteheitega, et Konkurentsiamet on valinud välja Eestiga võrreldavateks riikideks Belgia, Prantsusmaa, Ungari ja Suurbritannia – mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamiste hindade võrdlustabelis avaldab andmed (seda ka võrreldavate riikide nimekirja puudutavas osas) Euroopa Sideamet ja mitte omal valikul Konkurentsiamet.

Kuigi Konkurentsiamet nõustub Elisaga, et Eestis elanikkonna tihedus ei ole Elisa poolt väljatoodud riikidega võrreldes samasugune, leiab Konkurentsiamet jätkuvalt, et kuna häälkõne lõpetamise turul osutatakse teenust tehnoloogilistel põhjustel üle Euroopa ühetoaliselt, on mobiiltelefonivõrgus lõpetatud kõnede turg Eestis võrreldav teistes Euroopa riikides käsitletava mobiiltelefonivõrgus kõnede lõpetamise turuga (mh Belgia, Prantsusmaa, Ungari ja Suurbritannia turgudega) ning siinkohal puudub väljakujunenud praktika muutmiseks vajadus.¹⁰ Samuti puuduvad alused arvamaks, et neis riikides jääks MTR alla kulupõhise taseme.

---

⁸ Euroopa Komisjoni soovitus Euroopa Liidus telefoni- ja mobiiltelefoni kõne lõpetamise tasu reguleerimise kohta ET L/124/ 20.05.2009 P 67-74

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:124:0067:0074:ET:PDF>

⁹ Otsuse eelnõu punkt 353 c

¹⁰ Tallinna Ringkonnakohtu 20.06.2008 a otsuse punkt 15, lk 14 haldusasjas nr 3-06-770, kus kohus toob välja, et mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turud on kõikjal sarnased ja võrreldavad selle poolest, et operaator on vastava teenuse pakkujana tehnoloogiliselt monopoolses seisundis, häälkõne lõpetamine mobiiltelefonivõrkudes toimub sarnase tehnoloogia kaudu ja Euroopa Liidu liikmesriikide elektroonilise side turgude osas kehtib ühetaoline harmoniseeritud õiguslik regulatsioon. Seega on Euroopa Liidu liikmesriikide vastavad turud omavahel võrreldavad.

Tallinna Halduskohtu 18.08.2010 otsuse punkt 82 (lk 29) haldusasjas nr 3-06-656, kus kohus toob välja, et häälkõne lõpetamise turul osutatakse teenust tehnoloogilistel põhjustel üle Euroopa ühetoaliselt ning seetõttu tuleb turge pidada võrreldavaks.

Elisa poolt väljatoodud kodukeskjaama-, SMS keskust- ja kliendiregistrir puudutavas osas juhib Konkurentsiamet aga tähelepanu, et kõne lõpetamistasude soovitusel¹¹ ei arvestada MTR-i hulka levialaga seotud kulused, liiklusega mitteseotud kulused, kõne algatamisega seotud kulused, SMS ja MMS teenustega seotud kulused, vältimatuid ärikulusid- ja jaekaubanduskulusid.

Elisa on välja toonud, et MTR-i muutus toob kaasa mitmeid moonutusi konkurentsiolekorrast, millele Elisa on korduvalt juhtinud Konkurentsiameti tähelepanu oma vastulauses Konkurentsiameti Otsuse kavandi eelmise redaktsiooni kohta.

Konkurentsiamet on seisukohal, et kuna Elisa ülaltoodud seisukoht on abstraktne ja üldsõnaline ning puudub võimalus aru saada, kas Elisa on silmaspidanud tervet eelnevalt esitatud vastulauset, osa sellest või kuidas see täpselt seondub käesoleva otsuse eelnõu sätestatud hinnakohustustega, puudub Konkurentsiametil mõistliku seisukoha esitamiseks võimalus. Konkurentsiamet on Elisa 27.02.2012 a. kirjas esitatule vastanud 16.03.2012 eelnõu raames¹².

Võttes arvesse eeltoodut, ei arvesta Konkurentsiamet Elisa seisukohtadega otsuse eelnõu koostamisel.

3.2.4. Hinnakohustuste kehtestamiseks läbiviidud analüüsis on Elisa andmete töötlemisel tehtud vigasid.

Elisa:

Elisa üldhalduskulude osas on Konkurentsiameti poolt kasutatud väärarv näitajaid.

Konkurentsiamet on kasutanud meetodikat, kus ta on Elisa kuludest maha arvanud kõne lõpetamisega mitteseotud kulud. Vastav meetodika näeb ette, et kõne lõpetamisega mitteseotud kulude leidmisel arvatakse maha ettevõtte üldhaldusfunktsioonide täitmiseks tehtud kulud. ....* Seetõttu on ka Konkurentsiameti poolt Elisa osas saadud lõpptulemused vale.

Konkurentsiamet on hinnaanalüüsis eksinud Elisa minutite mahuga.

....*

Kui asendada ülaltoodud kirja punktides 2.1. ja 2.2. viidatud väärarv näitajad Otsuse kavandi hinnaanalüüsi arvutustes õigetega saame tulemuseks ...*, seega isegi Konkurentsiameti enda poolt kasutatud meetodikat järgides ei saaks Elisa MTR olla madalam kui ...*.

Kokkuvõttes leiab Elisa et:

- 1. Konkurentsiameti poolt Otsuse kavandi hinnaanalüüsi tegemiseks võrdlusbaasiks väljavalitud riikide näol on tegemist Eestist kordades suuremate turgude/riikide/võrkudega, mistõttu nendes riikides kulumudelite rakendamisel saadud tulemused ei ole Eestile ülekantavad;*
- 2. Isegi kui lähtuda Konkurentsiameti poolt kasutatud meetodikast ja arvutusvalemist, siis arvutusvalemis väärarvte algandmete asendamine õigete andmetega annab*

¹¹ Vt kõne lõpetamistasude soovitusel lisa 1 alajaotust „mobiilvõrkude kõne lõpetamise hulgihinna arvutamise põhimõtted“.

¹² 16.03.2012 eelnõu lisa 2 „siseriikliku konsultatsiooni tulemus“ Kättesaadav: <http://www.konkurentsiamet.ee/?id=10767>

tulemuseks, et Konkurentsiameti poolt valitud riikide võrdlusmudeli järgne MTR ei kata Konkurentsiameti enda metoodika järgi arvutatud Elisa tegelikke MTR-i kulusid.

Seega on aga Konkurentsiameti poolt väljatöötatud Otsuse kavand vastuolus Elektroonilise side seaduse §-s 52 sätestatuga, kuna Konkurentsiameti poolt kehtestav MTR ei võimaldaks Elisal katta kulusid ja saada mõistlikku kasumit.

Konkurentsiamet:

Konkurentsiamet kaasas Elisa kõne lõpetamise minutikulu arvestamisse halduskulusid .....* kuna nimetatud üldhalduskulude suurus on kajastatud ka Elisa 2010 majandusaasta kasumiaruandes. Elisa kasutab majandusaasta kulude kajastamisel kasumiaruande skeemi, milles on ärikulud liigendatud lähtudes kulude funktsioonist ettevõttes (näit. müüdüd toodangu maksumus, turustuskulud, üldhalduskulud)¹³. Vastavalt Raamatupidamise Toimkonna juhendi RTJ 2 “Nõuded informatsiooni esitusviisile raamatupidamise aastaaruandes” on üldhalduskulud ettevõttes üldhaldusfunktsiooni täitmiseks tehtud kulud (sh. üldhaldus- ja juhtivpersonali töötasud, administratiivhoonete ja –seadmete amortisatsioonikulu, valdav osa konsultatsioonikuludest jne). Seega tegemist on kuludega, mis ei sõltu kõne liikluse mahtudest.

Vastavalt Euroopa Komisjoni kõne lõpetamistasude soovitusel lisas sätestatule tuleb mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise minutikulu arvutamisel kulude õigeks jaotamiseks eristada kõne liiklusega seotud kulusid ja kõne liiklusega mitteseotud kulusid. Seejuures jäetakse kõne lõpetamise minutikulu arvestamisel kõne liiklusega mitteseotud kulud arvestamata. Tuleb arvestada ainult neid kõne liiklusega seotud kulusid, mida ei tekiks, kui kõne lõpetamise teenust ei osutataks ehk puuduksid kõne lõpetamise liikluse mahud.

Seega ei ole põhjendatud kaasata Elisa kõne lõpetamise minutikulu arvestamisesse täiendavalt .....* väärtuses üldhaldus- ja juhtivpersonali töötasud, administratiivhoonete ja –seadmete amortisatsioonikulu või konsultatsioonikulud, kuna nimetatud kulud ei ole kõne liiklusega mahuga seotud, vaid eksisteerivad olenemata kõne liikluse mahu suurusest. Samuti on Euroopa Komisjoni kõne lõpetamistasude soovitusel lisas sätestatud, et vältimatuid ärikulusid mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise minutikulus ei arvestata.

Elisa esitatud minutiarvu ja Konkurentsiameti poolt kõne lõpetamise minutikulu arvestamisel kasutatud minutite arvu vahe on marginaalne ja mõjutab kõne lõpetamise minutikulu väga vähesel määral. Kasutades Elisa esitatud minutite arvu oleks (teiste näitajate samaks jäädes) minutikulu .....* , siis Konkurentsiameti arvestuste kohaselt on see .....* Seega vahe on ainult .....* ehk 1%. Nimetatud parandus ei mõjuta otsuse eelnõu lisas 1 väljatoodud järeldusi hinnaga seotud konkurentsiprobleemide kohta. Samuti ei suurenda nimetatud parandus Elisa kõne lõpetamisega minutikulu selliselt, et tekkiks võimalus, et kehtestav hinnakohustus seaks ohtu Elisa võimet katta on kõnega seotud investeringud ja saada mõistlikku kasumit.

Konkurentsiamet parandab otsuse lisas 1 esitatud Elisa mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise minutikulu arvestuses kasutatavat minutite mahtu Elisa poolt esitatud minutiarvu alusel. Ülejäänud osas Konkurentsiamet otsuse eelnõu koostamisel Elisa seisukohtadega ei arvesta.

3.2.5. Kõne lõpetamise osutamisest tuleneva häälkõne lõpetamise liikluse mõju

EMT:

---

¹³ Raamatupidamise seaduses sätestatud kui kasumiaruande skeem 2

Lisaks on AS EMT hinnangul kaheldav otsuse kavandi p-s 279c tood järeldus kõne lõpetamise osutamisest tuleneva häälkõne lõpetamise liikluse mõju osas kõne lõpetamisest teenitavatele tuludele, kuivõrd praktika näitab, et analüüsi objektiks olevale kaubaturule sisenemine on nii rahaliste kui regulatiivsete meetmete tõttu põhimõtteliselt võimatu, huvi juurdepääsu vastu mobiilsidevõrgule on sisuliselt olematu ning kõnede lõpetamise maht on püsinud viimastel aastatel stabiilsena või pigem väikeses langustrendis vastupidiselt kasvule.

Konkurentsiamet:

Konkurentsiamet on otsuse kavandi punkti 279 alapunktis c väljatoodud seisukohas pidanud silmas, et juhul kui EMT, Elisa, Tele2 ja ProGroup Holdingu tagavad neile esitatud mõistlike taotluste alusel oma sidevõrgule juurdepääsu, suureneb häälkõne lõpetamise liiklus ja sellest tulenevalt ka selle pealt teenitav tulu. Konkurentsiamet leiab, et vaatamata EMT poolt esitatud seisukohtadele ei saa välistada võimalust, et tulevikus sellised sidevõrkudele juurdepääsu taotlusi siiski esitatakse.